

“Alemanya falla com a potència capdavantera a Europa”

Joschka Fischer (Gerabronn, Baden-Württemberg, 1948) fou ministre d’Afers Estrangers d’Alemanya. En aquesta entrevista parla de la crisi financera, la manca de lideratge alemany i de les iniciatives de Barack Obama.

França i el Regne Unit van fer la darrera cimera de la UE sense la cancellera alemanya, i molts països europeus es burlen de la política econòmica alemanya, tan vacil·lant. Alemanya s’encamina cap a l’aïllament, senyor Fischer?

—Les coses tampoc no han anat tan malament. Això sí, considero que Alemanya es mira massa el melic. Aquestes darreres setmanes, he fet uns quants viatges, a París, a Lisboa i a Copenhaguen. Arreu, la pregunta ha estat: ens podeu explicar per què la cancellera, en aquesta crisi, quan tothom mira cap a Berlín, se’n va d’Europa en el moment crític? Per què Alemanya no considera que abordar la crisi hagi de ser un projecte conjunt? Per què Alemanya sempre diu que no en comptes d’adoptar un paper dirigent?

—Quines raons hi veieu?

—Hi ha hagut un canvi d’enfocament nefast en la política exterior i europea d’Alemanya. Fins avui, Europa havia estat la qüestió clau en la política exterior alemanya: allò que era bo per a Europa, també ho era per a Alemanya, i viceversa. Però els dirigents actuals del país cada vegada veuen més Europa com un mitjà per a imposar la planificació política alemanya. Això implica un risc important per a Europa, però sobretot per a Alemanya.

—Quins són els senyals d’aquest canvi que veieu?

—D’entrada, com a punt més important, la manera de plantar cara a la crisi. Pel que sembla, al principi, el govern alemany va menystenir la gravetat de la situació. No es va adonar del gran risc d’anar a parar a una depressió mundial. El fet que el govern alemany no intervingués d’una manera contundent al novembre va originar una gran consternació i confusió a Europa.

—Ens podeu explicar la vacil·lació de Berlín?

—Angela Merkel continua lluitant contra les conseqüències de les promeses de reforma radical que va fer a la conferència de Leipzig de la Unió Demòcrata-cristiana i de suport a la guerra de l'Iraq. De resultes de la seva experiència, es mostra més reservada i ja no es precipita en res. Fins ara, si hem de fer cas de les enquestes d'opinió, aquest enfocament li ha anat prou bé. Sempre pren posicions que li permeten de mantenir una majoria. En aquesta crisi mundial, en canvi, l'actitud és errònia. Ara cal una planificació estratègica, a gran escala, dins l'esperit europeu.

—Seria el moment de reclamar l'autoanomenat gran estrateg Joscha Fischer?

—No es tracta de mi. Però sí que veig un govern alemany que avança a les palpentes. Com és que no presentem les nostres pròpies propostes? El nostre país falla com a potència capdavantera a Europa.

—Alemanya ha de pagar més per dirigir Europa? Un programa d'estímul econòmic seria també una inversió política quant a la funció d'Alemanya?

—No és que hàgim de pagar en el sentit d'eixugar un deute. En general, comptem que el fort farà més que no pas el feble, sens dubte. És clar que hem d'aconseguir, per tots els mitjans, que no ens caiguin al damunt els problemes de pressupost que s'han buscat els altres països. Però tampoc no és motiu per a dir que no cada vegada que els nostres veïns parlin d'un programa d'estímul econòmic europeu. Això implica un plantejament polític.

—Però significaria assumir novament la nostra antiga funció de finançadors d'Europa.

—Aquesta és justament la lògica nacional que distància els nostres veïns. A sobre, no té cap sentit econòmic. No som els principals exportadors del món pel nostre comerç amb la Xina, sinó perquè proporcionem tants productes al mercat interior de la UE. Es podria dir que no hi ha cap país que depengui tant d'Europa com Alemanya, ni que guanyi tant a partir d'Europa com nosaltres, en tots els àmbits. Tot el mercat intern és el nostre mercat, i ja no tan sols Alemanya.

—Els alemanys avui més aviat consideren que els seus veïns són uns barruts i uns aprofitats.

—Hi ha el perill real que al projecte europeu se li acabi el gas, que la gent digui: "Sí, Europa és important, però ja en tenim prou." El govern alemany fomenta aquestes idees amb el seu plantejament de quedar-se a veure-les venir. Si més no, ara el govern pretén introduir un segon conjunt d'estímuls. Però per què espera tant?

—La cancellera alemanya diu que s'espera perquè primer vol saber què farà el president electe dels Estats Units, Barack Obama.

—Fa molt que sabem què farà. Co-neixem el fons de les seves intencions d'ençà de la Convenció Nacional Demòcrata de Denver. No sé qui hi va enviar el govern alemany. Jo hi era. Ho he vist clar d'aleshores ençà. Obama començarà amb un *big bang*. La penúltima setmana, si la xifra hagués estat de 500.000 milions de dòlars, avui superaria el bilió! Els detalls, què invertiran en educació i què invertiran en infraestructura, no ens han d'ajudar gens, perquè nosaltres, gràcies a Déu, no tenim problemes d'infraestructures. M'imagino que a la cancellera li agradarà d'actuar simultàniament amb aquesta llum tan brillant, Obama... Però voleu dir que la victòria tàctica val allò que caldrà pagar per tres mesos de conflictes amb París i Londres?

—Teniu fama de veure la part més negra de les coses. Podria ser que aquests problemes interns europeus

—És comprensible. La integració europea no va endavant.

—Evidentment, és complicat. Però l'alternativa a una Europa de 27 membres no potser la d'Alemanya en solitari. Em puc imaginar perfectament una avantguarda formada per uns quants països que dirigeixen el camí, però és imprescindible que entre aquests hi hagi França, tant si ens agrada com si no. Sens dubte, hi hauran de participar més països, però això de treballar sense França o contra França és totalment impensable.

—Tanmateix, l'incansable i arrogant Nicolas Sarkozy és realment un soci més aviat difícil.

—Sempre ha estat així amb els presidents francesos. Durant molts anys, la relació entre Schröder i Chirac va ser espantosa. I la de Kohl i Chirac es podria qualificar de qualsevol cosa menys de bona i harmoniosa. No demanem amor mutu, però cal aconseguir alguna cosa junts.

—I si es cauen malament?

—En el món de la diplomàcia, no hi entren les agressions personals. Són massa perilloses. De vegades topes amb algú que et posa nerviós i, en casos extrems, quan cal establir contactes amb dictadors sanguinaris, la cosa pot arribar a resultar repugnant. En casos d'aquests, com a canceller o com a ministre d'Afers Estrangers, l'única cosa que tens al cap és rentar-te bé les mans després d'una encaixada. Inconvenients de l'ofici. Ara bé, l'agressió s'ha de descartar totalment. No és bo, llegir als diaris alemanys que la cance-

“No és bo, llegir als diaris que la cancellera mira films de Louis de Funès per entendre més bé Sarkozy. Quin sentit té tot això?”

quedessin oblidats en tres setmanes?

—Tant de bo, però no ho crec. I això ens torna a portar a la qüestió de la nova orientació d'Alemanya a Europa. Per a Alemanya, sembla que serà una tasca massa complicada, arribar al consens al si de la UE. O, dit d'una altra manera: com que les coses es compliquen massa a Brussel·les, deixem-ho estar.

llera mira films de Louis de Funès per entendre més bé Sarkozy. Quin sentit té això?

—Els polítics alemanys han d'estar al servei dels francesos per dirigir Europa?

—Helmut Kohl va dir: "El canceller alemany val més que faci dues reverències davant de la bandera francesa." Jo no ho veig així, però sí que

EL TEMPS

trobo que val més que ens esforcem a comprendre un país que s'ha convertit en un soci tan important. I això sovint és difícil. Nosaltres tampoc no som uns socis fàcils per als francesos. Tenim una mentalitat completament diferent. En general tenim una cultura política que no s'assembla gaire a la d'ells. Tot això engendra alguna cosa positiva i constructiva, si s'integra, és clar. Justament van fer això Schmidt i Giscard d'Estaing i Kohl i Mitterrand.

—**Alemanya també té dificultats amb els britànics. El *Financial Times* comparava el plantejament de Merkel amb la política d'estrènyer-se la bossa de Heinrich Brüning durant la crisi econòmica dels anys 30.**

—Tampoc no s'han de prendre totes les crítiques al peu de la lletra. Indubtablement, hi ha exageracions. Però també és cert que el nostre govern actua com un bou en uns encants. Agafem, per exemple, la invectiva del ministre d'Economia, Peer Steinbrück, contra Gordon Brown al *Newsweek*.

—**El va acusar de “keynesianista obtús” i va posar en qüestió els avan-**

“Si volem unes relacions transatlàntiques dinàmiques, hem d'invertir més. I això implica una Europa forta, que faci de sòcia dels EUA en l'àmbit mundial”

tatges de rebaixar l'impost sobre el valor afegit.

—Em recorda l'entrevista del *Daily Telegraph*, que va desfermar una polèmica prou desgraciada.

—**El 1908, el diari va publicar una entrevista amb el kàiser Guillem II, en què donava una lliçó als britànics. Allò va motivar una crisi en les relacions germano-britàniques.**

—Naturalment, Steinbrück no és Guillem II. Però és la mateixa classe d'insolència, és l'“ara sabran quin pas s'hi dona”, el to condescendent.

—**Tornada cap al wilhelmisme?**

—No, no, aquella època ha ben passat. Però aquests atacs en entrevistes són una política exterior errònia, que no casa amb el nostre paper.

—**Sens dubte, a Steinbrück li agraden molt i molt les provocacions.**

—El ministre d'Economia sembla que no ha entès que aquí un país parla amb un altre, un govern amb un altre. Quan s'ofèn algú, no com a persona, sinó més aviat en la seva funció política, la cosa té conseqüències.

—**Especialment en l'estil dels errors que ha comès Steinbrück durant la crisi.**

—Es va plantar davant el Parlament alemany i va dir: “La crisi financera és un problema purament dels EUA.” Se socarrimava i ni se n'adonava. Durant la crisi, ha fet unes quantes atzagaiades d'aquestes. No té cap raó per a mirar-se els altres amb arrogància.

—**Quin va ser el seu principal error?**

—Pensem en la qüestió del pla de rescat bancari, un producte perfectament elaborat, de primera. En comparació amb uns altres països, vam establir que la participació dels bancs fos voluntària i, per curar-nos en salut, que no hi faltessin els típics instruments de tortura. És clar que els bancs van recular, horroritzats, perquè els seus consells de direcció no se sentien especialment atrets pel masoquisme. Jo hauria fet la llei obligatòria.

—**L'actuació de Steinbrück indica que els alemanys com més va més se centren més en la planificació nacional pròpia?**

—Sí, però no pas en el sentit d'una cosa negativa, d'una cosa nacionalista, més com els francesos i els britànics.

—**Una nova normalitat?**

—Podria ser. Però hi ha una gran diferència. França i el Regne Unit formen part d'una tradició de política exterior molt antiga. Nosaltres no. Plantegem-nos el cas de l'Orient Mitjà. Quan pensem en França, de seguida ens vénen al cap unes coordenades clares: el nord de l'Àfrica, el Líban i la regió mediterrània. Passa això mateix amb els britànics. En canvi, quan es vol definir la funció política alemanya a l'Orient Mitjà, a part la nostra relació especial amb Israel, l'únic que queda és la política comercial estrangera, o bé un gran signe d'interrogació.

—**Dit d'una altra manera, en qüestions de política exterior som més febles, de manera que val més que ens centrem a Europa?**

—La política exterior alemanya no més té estabilitat i fiabilitat si es defineix per mitjà del prisma europeu. Amb el nacionalsocialisme i l'Holocaust es va produir una fractura en les nostres tradicions. Per tant, no podem partir d'una experiència històrica. Les coses de seguida perden claredat quan pensem que podem tornar a definir la política exterior paral·lelament a la nostra planificació nacional. Simplement ens calen uns fonaments fermes. L'estabilitat només s'aconsegueix si es defineix la identitat alemanya en un context europeu.

—**No podem esperar ajut de la cancellera. Durant la crisi, ni ha fet grans discursos, ni ha marcat cap direcció. Hi veieu una manca de lideratge?**

—Aquesta seria realment una oportunitat excel·lent per a Merkel, igual com la caiguda del mur de Berlín per a Helmut Kohl. Precisament ell era un orador

força maldestre. Però en una crisi semblant, va reaccionar amb un pla de deu punts per a la unitat d'Alemanya. Jo no he vist que Merkel creés cap pla.

—**Què ho fa?**

—Potser el govern no rep prou pressió. Almenys aquesta és la meva impressió. És un aspecte terriblement negatiu de la gran coalició.

—**Perquè no hi ha oposició?**

—Quan Schröder i jo érem al poder, ens n'anàvem a dormir i no teníem manera de saber si quan ens llevaríem encara tindríem majoria. Era sempre igual. Fa falta una oposició, tothom li ha de sentir l'alè al clatell. Això et manté en funcionament. A Merkel i a Steinbrück, els cal aquesta empena.

—**Europa trontolla per la manca de lideratge alemany. Quines conseqüències té això per a la UE?**

—Els Estats Units es giraran d'esquena a l'Atlàntic i miraran cap al Pacífic. Els principals creditors dels EUA són la Xina, el Japó i Corea del Sud. Si volem unes relacions transatlàntiques dinàmiques, hem d'invertir més. I això implica una Europa forta, que faci de sòcia dels EUA en l'àmbit mundial. Ara bé, si Europa deixa de ser una potència efectiva, els Estats Units afluixaran les relacions amb nosaltres.

—**Alhora, hi ha tants alemanys que esperen que Obama salvi el seu món...**

—Aquesta crisi reestructurarà l'era de la globalització al segle XXI. Els EUA tornaran a dibuixar el seu paper. Obama reagrupa els Estats Units. Aquest país es reinventa en la seva pitjor crisi i creix fent pinya, mentre Europa esclata. Berlín ha agafat un rumb que només ens pot debilitar.

—**Què ha de fer Merkel per ser més europea?**

—És important de coordinar el nou programa d'estímuls amb socis clau a Europa i assumir veritablement les responsabilitats del lideratge. Sigui com sigui, aquest serà un segon intent. Però arribarà massa tard per al 2009. Podria resultar catastròfic. Des del punt de vista polític, però, considero totalment necessari que Alemanya torni a assumir el paper de dirigent.

Ralf Beste i Dirx Kurvjuweit.

Traducció de Carles Urritz

Ajuntament de Manresa

Fira de l'Aixada
Mercat medieval de Manresa
Festes de la Misteriosa Llum
14 i 15 de febrer de 2009

www.aixada.cat

